את המאמר המלא ניתן למצוא בכתובת www.Grade.co.il. לשירות לקוחות ניתן לפנות info@grade.co.il.

תוכן עניינים

מבוא 3

שכר המינימום 5

המקרה הישראלי.....10

סיכום.....18

ביבליוגרפיה.....19

נספחים.....20

תקציר זה כפוף לתקנון אתר Grade.co.il ויחולו עליו התנאים הכתובים שם. העושה שימוש במסמך, לרבות קריאתו, מקבל על עצמו ללא סייגים את כל התנאים הקבועים בתקנון. מעבר לכך, אין להעתיק, לשכפל, לשנות, להפיץ, לפרסם, לשדר, להציג בפומבי, להעמיד לרשות הציבור, למסור או למכור לצד שלישי או לעשות שימוש מסחרי כלשהו במסמך זה ו/או כל חלק ממנו.

את המאמר המלא ניתן למצוא בכתובת www.Grade.co.il. לשירות לקוחות ניתן לפנות info@grade.co.il.

מבוא

"המטרות העיקריות העומדות ביסוד החוק הינן מטרות חברתיות של הבטחת רמת שכר מינימלית לעובד על מנת להביא לצמצום מעגל העוני והפערים החברתיים, לעודד העבודה ולקדם את השוויון בחברה. תכלית החוקר היא להבטיח את זכותו של העובד להתפרנס מעבודתו בכבוד [...]. תכליות החוק עולות בקנה אחד עם הוראת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הבא להבטיח קיום אנושי בסיס לעל אחד מהפרטים בחברה".[1]

דברים אלה של השופטת עדנה ארבל במהלך פסיקה שנתנה בשנת 2005 מתייחסים לחוק שכר המינימום הישראלי. החוק, אשר נחקק בשנת 1987 בישראל, נועד להבטיח פרנסה בכבוד של הפרטים המוחלשים בחברה וכחלק מהניסיון להקטין את הפערים בהכנסות ואי השוויון. חקיקת החוק נועדה לוודא כי בניגוד להסכמים קיבוציים על שכר מינימום שנחתמו משנות השבעים, העיגון בחוק יוביל לעלייה במספר המעסיקים, אשר ממלאים אותו ומשלמים לעובדיהם שכר מינימום. ברם, מחקרים שנעשו על ישראל והתמקדו במידת הציות לחוק שכר מינימום, מראים כי החוק מופר על ידי מעסיקים רבים יחסית, מה שיוצר מצב בו רמת השכר המינימלית אינה מובטחת לרבים מהעובדים בעלי השכר הנמוך ומדרדרת פרטים רבים לעוני.[2]

מטרת עבודה זו היא לבחון את סוגיית הפיקוח ואכיפת חוק שכר מינימום בישראל, תוך בחינה של הסיבות לאי הציות וניתוח של הקורבנות של אי הציות והענפים בהם אי ציות זה שכיח.

ישנם מגוון דיונים על אודות שכר המינימום, החל מכיצד יש לקבוע אותו, דרך השפעתו החיובית או השלילית על הכלכלה וכלה בדרכים שיש למדוד את השפעתו ואת הציות לו. בהקשר של עבודה סמינריונית זו, ישנם שני דיונים רלוונטיים לענייננו: דיון אחד הוא שאלת האי-ציות לחוק מינימום הכנסה, כיצד מודדים אותו ומהם הסיבות שלו. ודיון אחר הוא דרכים לאכיפת הציות לחוק.

בחלק הראשון של העבודה אתייחס להתפתחות רעיון שכר המינימום, לתומכיו ולמתנגדיו באופן כללי כמו גם למצב אכיפתו. כמו כן, אדון בקצרה בבעיות ציות לחוק שכר המינימום במדינות שונות בעולם.

בחלק השני אתייחס למצב בישראל. אבחן בקצרה את ההיסטוריה של חוק שכר המינימום והשלבים שהוא עבר. אתייחס לנתונים דמוגרפיים ביחס לעובדים הסובלים מהפרה של חוק שכר המינימום ולבסוף אדון בשאלת אי הציות והאכיפה הקיימת במדינת ישראל. אענה על שאלות כגון: מהם ההערכות הקיימות במחקר לאי ציות ומהו ההיקף שלו ומי הם העובדים הסובלים מאי הציות,

[1] מצוטט אצל: אליאב, ת.׳ (2010). מגמות באי ציות לחוק שכר מינימום – המקרה הישראלי. ביטחון סוציאלי 82, עמ׳ 12.

[2] אליאב, (2010). מגמות באי ציות לחוק שכר מינימום – המקרה הישראלי, עמ׳ 12.

תקציר זה כפוף לתקנון אתר Grade.co.il ויחולו עליו התנאים הכתובים שם. העושה שימוש במסמך, לרבות קריאתו, מקבל על עצמו ללא סייגים את כל התנאים הקבועים בתקנון. מעבר לכך, אין להעתיק, לשכפל, לשנות, להפיץ, לפרסם, לשדר, להציג בפומבי, להעמיד לרשות הציבור, למסור או למכור לצד שלישי או לעשות שימוש מסחרי כלשהו במסמך זה ו/או כל חלק ממנו.

שכר המינימום

היסטורית, הסיבות לקביעת שכר מינימום בעולם היו נעוצות בכמה גורמים. בצורך להעלות את שכר העובדים; ברצון לשפר את מצבם הכלכלי של שכירים הנמצאים בתחתית סולם השכר, ובכך לאפשר להם להתקיים בכבוד; והרצון לצמצם את אי השוויון בחברה ולצמצם את מימדי העוני במשקי בית בהם ישנם אנשים העובדים לפרנסתם – דהיינו להגדיל את הרווחה החברתית.

שכר המינימום נקבע לראשונה בשנת 1894 בניו-זילנד והפך לכלי פופולרי גם במדינות אחרות. בשנת 1963 נחקק החוק לשכר מינימום, והוא מעודכן כל שנה תוך התחשבות האינפלציה ובמצב הכלכלי. ביפן נחקק החוק עוד בשנת 1959 והוא מעודכן תוך התחשבות בשינויים במדד המחירים ובעליית השכר הממוצע. בצרפת נחקק החוק בשנת 1950 והשכר מוצמד למדד המחירים או למחצית הכלייה בשכר הממוצע על פי הגבוה. בארצות-הברית החוק מתייחס לשכר לפי שעה. החוק הוא פדראלי וישנם גם חוקים ספציפיים במדינות השונות, כאשר שכר המינימום נקבע על פי הגבוה מביניהם. (גוטליב, פלוג, קסיר, 2000).

בעיקר בסוף המאה העשרים ותחילת המאה העשרים ואחת, ירידת מדינת הרווחה והחלשות ארגוני העובדים הובילו עובדים רבים למצב בו הם צריכים להיות מוגנים על ידי חקיקת חוקי שכר מינימום. כך נחקק החוק בבריטניה בשנת 1999, באירלנד בשנת 2002 ובגרמניה לראשונה בשנת 2015.[3]

היכולת העקרונית של שכר המינימום להשפיע לטובה על מצבם של העובדים מיעוטי השכר היא שאלה שהיתה שנויה במחלוקת בקרב כלכלנים וקובעי המדיניות מזה כמה עשורים וההתייחסות לה תלויה באידיאולוגיה שכל כלכלן מחזיק. בשנות השמונים עם עליית הנאו-ליברליזם, הדעה הרווחת היתה, כי שכר מינימום בשוק החופשי מקטין את שולי הרווח של העסקים, גורם לפיטורי עובדים רבים ומוביל לאבטלה בעיקר בקרב עובדים לא מיומנים. בכך הוא מוביל לתוצאה הפוכה מהתוצאה הרצויה המקורית שלו. המתנגדים לשכר מינימום, מציעים לטפל באי השיוויון ובמצב העוני באמצעות החלת מס הכנסה שלילי ובאמצעות מיסוי על השכבות העליונות.

ככלל, המתנגדים לשכר מינימום טוענים שבתחרות משוכללת, אין מקום לקביעת שכר מינימום, מכיוון שהיא פוגעת ברווחה החברתית, שהיא סך הרווח ליצרנים והרווח

[3] על המקרה הגרמני ראו: קליין, א׳. שכר מינימום בגרמניה. דבר ראשון, 12.5.2017.

http://www.davar1.co.il/67412/

על שכר מינימום באנגליה ואכיפתו ראו :

Skidmore, P. (1999). Enforcing the minimum wage. *Journal of Law and Society*, *26*(4), 427-448.

תקציר זה כפוף לתקנון אתר Grade.co.il ויחולו עליו התנאים הכתובים שם. העושה שימוש במסמך, לרבות קריאתו, מקבל על עצמו ללא סייגים את כל התנאים הקבועים בתקנון. מעבר לכך, אין להעתיק, לשכפל, לשנות, להפיץ, לפרסם, לשדר, להציג בפומבי, להעמיד לרשות הציבור, למסור או למכור לצד שלישי או לעשות שימוש מסחרי כלשהו במסמך זה ו/או כל חלק ממנו.